

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

Т.О. Ставерська
І.Л. Шевчук

ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Методичні вказівки та індивідуальні завдання
для підготовки бакалаврів за спеціальностями
051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг»,
292 «Міжнародні економічні відносини»

Харків
ХДУХТ
2017

Фінанси, гроші та кредит: Методичні вказівки та індивідуальні завдання для підготовки бакалаврів за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 292 «Міжнародні економічні відносини» / Т.О. Ставерська, І.Л. Шевчук. – Х. : Видавець Іванченко І.С., 2017. – 36 с.

Рекомендовано на засіданні кафедри фінансів, аналізу та страхування ХДУХТ, протокол № 20 від 19.06.2017 р.

Затверджено редакційно-видавничою радою ХДУХТ, протокол № 6 від 30.06.2017

Рецензенти:

Ткаченко О.П., канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту організацій ХДУХТ
Козуб В.О., канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної економіки ХДУХТ

ВСТУП

Сучасне становище економіки України допускає використання традиційних у світовій економіці норм і форм ведення господарської діяльності підприємств і фінансових інститутів. Завдання, які необхідно вирішувати сьогодні на українських підприємствах, дуже складні. Одне з них - грамотне й ефективне управління фінансами.

Головна мета курсу полягає у вивченні основних програмних питань, що відбивають фінансово-грошові відносини в ринковій економіці, з демонстрацією реального становища цих відносин в Україні.

Вивчення дисципліни допускає попереднє засвоєння студентами основ мікро- і макроекономіки, математичного аналізу.

Після вивчення дисципліни студент повинен мати міцні теоретичні знання і уявлення про:

- основні функції фінансів та грошей, їхню роль в економіці країни;
- основні принципи побудови фінансової, грошової та кредитної систем держави, зокрема особливості побудови фінансової системи України;
- бюджет держави і бюджетний процес;
- основи побудови податкової системи та особливості сучасної податкової системи України;
- основи фінансової математики;
- фінансовий ринок в двох його складових;
- основні фінансові інструменти;
- кредит і кредитування;
- страховий бізнес;
- закони грошового обігу;
- характеристики ринку позичкових капіталів, грошового обігу, банків та банківської діяльності;
- функціонування спеціалізованих небанківських інститутів;
- організації міжнародних грошово-кредитних відносин;
- сутності методів, принципів та інструментів грошово-кредитної політики;

- закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів господарювання і населення;

- шляхів використання закономірностей у сфері фінансових відносин у практиці фінансової роботи;

- роль фінансів у забезпеченні економічного зростання суб'єктів ринкових відносин;

- тенденції розвитку національного та міжнародного фінансового ринку тощо.

У процесі вивчення дисципліни і виконання контрольної роботи студент повинен набути практичні навички фінансових розрахунків стосовно:

- оцінки вартості грошей у часі;

- оцінки вартості цінних паперів підприємств – акцій і облігацій;

- складення графіків повернення кредиту;

- розрахунку ціни капіталу.

1. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Підставою успішного оволодіння дисципліною є самостійна робота студента над підручниками і навчальними посібниками. Самостійну роботу варто вести систематично, за визначеним планом, складеним самим студентом.

Вивчати теми рекомендується в такій послідовності:

- 1) ознайомлення із змістом теми за програмою;
- 2) уважне читання конспекту лекцій і відповідних глав навчальної літератури;
- 3) конспектування досліджуваного матеріалу;
- 4) виконання вправ;
- 5) виконання індивідуальної роботи.

Індивідуальна робота повинна бути виконана та оформлена відповідно до встановлених правил.

Варіанти завдань для виконання індивідуальної роботи наведені в додатку А. Після отримання перевіреної індивідуальної роботи від викладача необхідно врахувати всі вказані ним зауваження і внести необхідні виправлення.

2. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота складається з двох частин – теоретичної і практичної.

Рекомендації щодо написання відповідей на теоретичні питання

Висвітлення питання відбувається на основі опрацювання рекомендованого викладачем переліку літератури за темою, або джерел інформації, які студент винайшов самостійно, і які відповідають тематиці питання.

Кількість джерел для написання якісної відповіді на 1 питання – не менше 5 джерел. Бажано використовувати як навчальні посібники, підручники, так і періодичні видання – журнали, газети, публікації мережі Інтернет. Обсяг викладення матеріалу – не менше 7-9 сторінок. Відповіді на питання можуть бути оформлені як у рукописному, так і машинописному варіанті.

**Завдання для виконання теоретичної частини індивідуальної роботи
з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»**

Для виконання індивідуальної роботи студентам пропонується обрати із запропонованих три теоретичних питання (за кожним змістовим модулем).

Перелік питань

Розділ 1

1. Роль держави в системі перерозподілу.
2. Причини та наслідки державного втручання в економіку і фінанси.
3. Інструменти виконання функцій держави з позицій фінансів.
4. Фактори впливу на рівень державних видатків.
5. Субсидії в ринковій економіці.
6. Форми державної підтримки підприємців.
7. Кредитування підприємств під державні гарантії в Україні.
8. Законодавче регулювання бюджетного процесу.
9. Напрями реформування бюджетного процесу.
10. Місцеві бюджети України.
11. Видатки місцевих бюджетів.
12. Доходна база місцевих бюджетів.
13. Законодавчі аспекти регулювання міжнародних відносин.
14. Вирівнювання фінансових можливостей місцевих бюджетів.
15. Податкова адміністрація на прикладі іншої європейської країни.
16. Методика розрахунку податків на споживання загального спрямування.
17. Податковий кодекс України.
18. Податковий кодекс на прикладі іншої європейської країни.
19. Реформа пенсійної системи в Україні.
20. Формування світових фінансових центрів.
21. Міжнародний фінансовий ринок.
22. Міжнародний валютний ринок.

23. Міжнародний ринок позичкових капіталів.
24. Світові ринки золота.
25. Зовнішній борг та проблеми його обслуговування.
26. Світовий банк та його складові.
27. Міжнародні фінансові інституції.
28. Бюджетна процедура на Україні.
29. Фінансовий механізм підприємства.

Розділ 2

1. Походження грошей. Роль держави у творенні грошей.
2. Сутність грошей. Гроші як гроші і гроші як капітал.
3. Еволюція форм грошей. Причини та значення демонетизації золота.
4. Поняття неповноцінних грошей та характеристика їх різновидів – паперових і кредитних грошей. Роль держави у творенні кредитних грошей.
5. Різновиди сучасних кредитних грошей. Характеристика банкноти, «класична» і сучасна банкнота. Депозитні та квазігроші.
6. Вартість грошей. Чинники, що обумовлюють вартість повноцінних грошей. Форми прояву вартості грошей.
7. Функція грошей як міри вартості.
8. Функція грошей як засобу обігу.
9. Функція грошей як засобу платежу.
10. Функція грошей як засобу нагромадження вартості.
11. Функція світових грошей.
12. Якісні властивості грошей.
13. Роль грошей у розвитку економіки: кількісний та якісний аспекти.
14. Еволюція ролі грошей в економіці України.
15. Класична кількісна теорія грошей, її сутність, характеристика основних постулатів.
16. Внесок М. І. Туган-Барановського у розвиток монетаристської теорії.

17. Внесок Дж. М. Кейнса у розвиток кількісної теорії грошей.
18. Сучасний монетаризм. Внесок М. Фрідмена у монетаристську теорію.
19. Синтез кейнсіанських та неокласичних позицій у сучасній кількісній теорії грошей.
20. Сутність та економічна основа грошового обороту.
21. Модель грошового обороту. Характеристика окремих потоків грошового обороту та їх взаємозв'язку.
22. Порядок балансування грошових потоків у окремих суб'єктів та в грошовому обороті в цілому.
23. Структура грошового обороту за формою платіжних засобів та за економічним змістом.
24. Грошова маса: сутність, склад та фактори зміни обсягу і структури.
25. Характеристика базових грошей та грошових агрегатів.
26. Швидкість обігу грошей, її сутність, порядок визначення, фактори впливу та роль у макроекономічній ситуації.
27. Закон грошового обігу.
28. Механізм зміни маси грошей в обороті. Роль комерційних банків у цьому механізмі.
29. Грошово-кредитний мультиплікатор.
30. Сутність, особливості функціонування та інструменти грошового ринку.
31. Інституційна модель грошового ринку.
32. Структура грошового ринку за окремими критеріями. Характеристика та взаємозв'язок окремих сегментів ринку.
33. Попит на гроші: сутність, цілі та мотиви попиту на гроші. Чинники, що впливають на попит на гроші. Крива попиту на гроші.
34. Пропозиція грошей, її сутність, особливості формування та чинники зміни. Крива пропозиції грошей.
35. Графічна модель грошового ринку. Рівновага попиту і пропозиції та процент.

36. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.
37. Сутність, призначення та основні елементи грошової системи.
38. Характеристика основних видів грошових систем та їх еволюція.
39. Створення та розвиток грошової системи України.
40. Державне регулювання грошового обороту як складова економічної політики, його завдання, методи та наслідки.
41. Грошово-кредитна та фіскально-бюджетна політика в системі державного регулювання грошового обороту. Переваги та недоліки кожної з них.
42. Суть, цілі та інструменти грошово-кредитної політики.
43. Проблеми монетизації бюджетного дефіциту та валового внутрішнього продукту в Україні.
44. Сутність, закономірності розвитку та види інфляції. Способи вимірювання інфляції.
45. Причини інфляції. Монетаристський та кейнсіанський підходи щодо визначення причин інфляції.
46. Економічні та соціальні наслідки інфляції.
47. Особливості інфляції в Україні.
48. Державне регулювання інфляції: основні напрямки та інструменти.
49. Сутність, цілі та види грошових реформ.
50. Особливості проведення грошової реформи в Україні.
51. Поняття валюти та валютних відносин. Конвертованість валюти, її сутність, види, значення та передумови.
52. Валютний ринок: сутність та структура, чинники, що визначають кон'юнктуру валютного ринку.
53. Функції та операції валютного ринку.
54. Валютний курс: сутність, роль та фактори, що визначають його динаміку та рівень.
55. Економічні основи, режими та методи регулювання валютних курсів. Режим валютного курсу в Україні.

56. Поняття та призначення валютних систем. Елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи в Україні.

57. Валютна політика та валютне регулювання, їх особливості в Україні.

58. Платіжний баланс: сутність, структура та роль у механізмі валютного регулювання.

59. Золотовалютні резерви: сутність, призначення та роль механізмі валютного регулювання.

60. Поняття, розвиток та основні елементи світової та міжнародної валютних систем.

Розділ 3

1. Загальні передумови та економічні причини, що визначають необхідність кредиту.

2. Сутність кредиту, його структура, еволюція та зв'язок з іншими економічними категоріями.

3. Стадії та закономірності руху кредиту на мікро- і макрорівні. Принципи кредитування.

4. Форми, види та функції кредиту.

5. Характеристика банківського кредиту.

6. Характеристика міжгосподарського кредиту, його переваги та недоліки, особливості розвитку в Україні.

7. Характеристика споживчого кредиту. Особливості його розвитку в Україні.

8. Характеристика державного кредиту. Особливості його розвитку в Україні.

9. Характеристика міжнародного кредиту. Особливості його розвитку в Україні.

10. Економічні межі кредиту. Кредитні відносини в умовах інфляції.

11. Сутність позичкового процента, його функції та чинники, що впливають на рівень процента.
12. Роль кредиту в розвитку економіки.
13. Розвиток кредитних відносин в Україні в перехідний період до ринкових відносин.
14. Сутність, призначення та види фінансового посередництва.
15. Поняття банку, місце банків на грошовому ринку.
16. Функції та роль банків.
17. Сутність, принципи побудови та функції банківської системи.
18. Особливості розвитку та побудови банківської системи в Україні.
19. Небанківські фінансово-кредитні установи, їх види та особливості функціонування в Україні.
20. Центральні банки: сутність, призначення, правовий статус, організаційна структура.
21. Характеристика функцій центрального банку.
22. Діяльність центрального банку як банку банків.
23. Походження та розвиток центральних банків. Створення Європейської системи центральних банків.
24. Становлення та основні напрями діяльності Національного банку України.
25. Поняття, призначення та класифікація комерційних банків.
26. Особливості становлення та розвитку комерційних банків в Україні.
27. Основи організації та діяльності комерційних банків в Україні.
28. Пасивні операції комерційних банків.
29. Активні операції комерційних банків.
30. Банківські послуги.
31. Стійкість банківської системи та механізм її забезпечення.
32. Міжнародний валютний фонд: цілі, порядок створення, формування ресурсів, відносини з Україною.

33. Світовий банк – поняття, структура і завдання.

34. Міжнародний банк реконструкції і розвитку: призначення, формування ресурсів, відносини з Україною.

35. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові організації – призначення, порядок створення, види.

36. Європейський банк реконструкції та розвитку,

37. Банк міжнародних розрахунків.

Завдання і методичні вказівки до виконання практичної частини індивідуальної роботи

Студент виконує розрахунки типових задач дисципліни «Фінанси, гроші та кредит». Зокрема, до числа таких задач відносяться:

– обчислення майбутньої і сучасної вартості одиничних грошових сум і грошових потоків;

– оцінка поточної вартості облігацій;

– оцінка ринкової вартості акцій;

– складання графіка обслуговування боргу для різних схем надання комерційного кредиту;

– оцінка вартості капіталу.

Нижче наводяться задачі, які повинні бути вирішені в процесі виконання індивідуальної роботи. Задачі формулюються інваріантно стосовно числових даних, що в них використовуються. Перелік вихідних даних наведений у додатку А.

1. Обчислення майбутньої і дійсної вартості одиничних грошових сум і грошових потоків

Задача 1.1. Визначити майбутнє значення суми грошей V через N років при прибутковості вкладення I відсотків. Задачу вирішити в двох варіантах: при а) річному і б) піврічному нарахуванні відсотків.

Задача 1.2. Визначити сучасне значення суми грошей V , що з'явиться через N років при прибутковості вкладення I відсотків. Задачу вирішити в двох варіантах: при а) річному і б) піврічному нарахуванні відсотків.

Задача 1.3. Задано аннуїтет, що складається з V грн. тривалістю N років. Визначити майбутнє значення цього аннуїтету при річній ставці прибутковості I відсотків.

Задача 1.4. Задано аннуїтет, що складається з V грн. тривалістю N років. Визначити сучасне значення цього аннуїтету при річній ставці прибутковості I відсотків.

Задача 1.5. Який із наведених нижче варіантів вкладення суми грошей P більш вигідний:

1) вкладення у виробництво, що обіцяє забезпечити віддачу у виді аннуїтету, що складається з V грн. тривалістю N років;

2) депозитний внесок цієї ж суми в банк на N років?

Ставка відсотка по депозиту і ставка прибутковості інвестування грошового потоку в умовах першого варіанта однакова і складає I відсотків.

2. Оцінка поточної вартості облігацій

Задача 2.1. n років тому підприємство випустило I -відсоткову купонну облігацію номінальною вартістю M грн. терміном на T років. В даний час відсоткова ставка на ринку позикового капіталу збільшилася і складає R відсотків. Визначити вартість облігації в поточному році. Задачу вирішити в двох варіантах: при а) річній і б) піврічній виплаті відсотків по облігації.

Задача 2.2. n років тому підприємство випустило I -відсоткову купонну облігацію номінальною вартістю M грн. терміном на T років. В даний час відсоткова ставка на ринку позикового капіталу зменшилася і складає P відсотків. Визначити вартість облігації в поточному році. Задачу вирішити в двох варіантах: при а) річній і б) піврічній виплаті відсотків по облігації.

3. Оцінка ринкової вартості акцій

Задача 3.1. Останній виплачений дивіденд по звичайній акції дорівнює L грн. Очікується, що він буде зростати протягом наступних трьох років з темпом H відсотків; потім темп приросту стабілізується на рівні G відсотків. Яка ціна акції, якщо ринкова норма прибутку I відсотків.

4. Складання графіка обслуговування боргу для різних схем надання комерційного кредиту

Задача 4.1. Банк надає підприємству кредит у розмірі V грн. під I річних відсотків терміном на N років на умовах погашення боргу рівними порціями наприкінці кожного року. Скласти графік обслуговування боргу для двох варіантів:

- 1) банк не надає відстрочку виплати основної частини боргу;
- 2) банк надає відстрочку виплати основної частини боргу на M років (відсотки за кредит необхідно виплачувати щорічно).

Задача 4.2. Банк надає фізичній особі іпотечний кредит у розмірі V грн. під I річних відсотків терміном на N років. Скласти графік обслуговування боргу. За умовами іпотечного кредиту фізична особа наприкінці кожного року повинна виплачувати банку однакову суму, в яку входять відсоткові платежі і виплата основної частини.

Результат вирішення задач даного розділу необхідно подавати у вигляді наступної таблиці:

Рік	Початковий баланс боргу	Річна виплата	Відсотковий платіж	Виплата основної частини боргу	Кінцевий баланс боргу
1					
2					
...					
Всього					

Усього таких таблиць необхідно скласти три: дві для першої задачі й одну для другої.

Розділ 5. Оцінка вартості капіталу

Задача 5.1. Балансова вартість звичайних акцій компанії складає А грн., привілейовані акції складають В грн., а загальний позичковий капітал-С грн. Вартість власного капіталу дорівнює Е відсотків, привілейованих акцій Р відсотків, а облігацій компанії D відсотків. Необхідно визначити зважену середню вартість капіталу компанії при ставці податку на прибуток Т відсотків.

Порядок оформлення та здачі індивідуальної роботи

Індивідуальна робота має бути оформлена або в окремому зошиті, або на скріплених аркушах формату А-4 (Додаток В).

Зошит (скріплена робота) обов'язково підписується. Відповіді на питання можуть бути оформлені як у рукописному, так і машинописному варіанті. Виконана індивідуальна робота повинна бути здана на кафедру не пізніше ніж за два тижня до початку екзаменаційної сесії. Готова робота реєструється лаборантом кафедри у спеціальному журналі обліку робіт. За тиждень до початку сесії студент має впевнитися, що індивідуальну роботу зараховано викладачем, студента допущено до складання іспиту. В разі наявності зауважень студент повинен доробити індивідуальну роботу та у триденний термін надати її на кафедру.

Критерії оцінки індивідуальної роботи

Належним чином оформлена та вчасно здана індивідуальна робота з ґрунтовно викладеними теоретичними питаннями та вірно вирішеними практичними завданнями заслуговує на оцінку «відмінно». У інших випадках – при не своєчасній здачі, наявності математичних, граматичних, синтаксичних помилок, недостатнім обсягом викладення питань – робота оцінюється на оцінку «добре» або «задовільно» в залежності від рівня наявних недоліків.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-законодавчі матеріали:

1. Бюджетний кодекс України: зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2542-14>
2. Господарський Кодекс України: зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Земельний кодекс України: зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
4. Податковий кодекс України: зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Митний кодекс України: зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Про Державний бюджет України на відповідний рік: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
7. Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
8. Про основні напрями бюджетної політики на відповідний рік: Постанова Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

Основна література:

9. Бюджетна система: Навч. посіб., реком. МОН України. 2-ге вид., перероб. і доп. / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська / Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. – Х.: Видавець Іванченко І.С., 2015. – 284 с.
10. Гроші та кредит : курс лекцій для підготовки бакалаврів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (10 кредитів) [Електронний ресурс] / І.Л. Шевчук, Т.О. Ставерська, О.П. Близнюк / Харківський державний ун-т харчування та торгівлі. – Харків : 2016. Назва з тит. екрана: <<http://elib.hduht.edu.ua>
11. Гроші та кредит: навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Т.О. Ставерська, І.Л. Шевчук, І.С. Андрющенко. – Харків, Видавець Іванченко І.С., 2015. – 88 с.
12. Фінанси: Навч. посіб., рек. МОН України (лист № 1/11-8082 від 28.05.2012 р.) // Крутова А.С., Близнюк О.П., Лачкова Л.І., та ін. – Харків : Видво «Лідер», 2013. – 560 с.

Додаткова література:

1. Бюджетна система: Навч. посіб. для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит» / В.І. Оспіщев, В.П. Левченко, І.Л. Шевчук / Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. – Х.: Вид-во «Факт», 2012. – 304 с.
2. Бюджетна система: Підручник / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 871 с.
3. Бюджетна система України та Євросоюзу / [С. О. Булгакова та ін.] ; за заг. ред. А.А. Мазаракі ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : КНТЕУ, 2010. – 396 с.
4. Бюджетна система. Навч. посіб. / Н.І. Климаш, К.В. Багацька та ін., за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – 296 с.
5. Власюк Н.І. Місцеві фінанси: Навч. посібник. / Н.І. Власюк, Т.В. Мединська. – Київ: «Алерта», 2011. – 328 с.
6. Вовчак О.Д. Гроші та кредит: Навч. посібник / О.Д. Вовчак, І.Є. Бучко, З.Р. Костак. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 424 с.
7. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа: Підручник. Затверджено МОН / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин, Т.Я. Андрейків. – К., 2008. – 564 с.
8. Глущенко А.С. Фінанси : навч. посіб. / А. С. Глущенко. – Львів : Магнолія 2006, 2016. – 439 с.
9. Гроші та кредит: Навч. посіб. / за ред. М. І. Крупки. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 408 с.
10. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи / За ред. Т.І. Єфименко, А.М. Соколовської. – К.: ДННУ Академія фінансового управління, 2013. – 492 с.
11. Квасницька Р.С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: Навчальний посібник. – Львів: «Магнолія 2006», 2013 – 631 с.
12. Коваленко, Д.І. Фінанси, гроші та кредит : теорія та практика : навч. посіб. / Д. І. Коваленко, В. В. Венгер. – К. : ЦНЛ, 2013. – 578 с.
13. Колотуха С.М. Гроші та кредит: Навч. посібник; реком. МОН України / С.М. Колотуха, С.А. Власюк. – К.: Знання, 2012. – 495 с.
14. Кропельницька С.О., Плещ І.І. Страхові послуги: Навч. посіб. для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит». – Івано-Франківськ: ДВНЗ Прикарпатський національний ун-т ім. В. Стефаника, 2013. – 390 с.
15. Мальований М. І. Соціальне страхування: Навч. посіб. / Мальований М. І., Бечко П. К., Бечко В. П. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 496 с.
16. Онисько С. М., Тофан І. М., Грицина О. В. Податкова система. Підручник. – Львів: «Магнолія 2006», 2013. – 351 с.

17. Податкове право України: Навч. посіб. / [Павлов Д.М., Процюк Т.Б., Удовик М.С. та ін.] ; за заг. ред. А.Г. Чубенка. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2014. – 304 с.
18. Прямухіна Н.В. Ринок фінансових послуг: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2013. – 304 с.
19. Ринок фінансових послуг: Навч. посіб. Д.І. Дема, І.В. Абрамова, І.А. Щубенко, Л.В. Недільська, В.М. Трокоз. – К.: «Алерта», 2013. – 382 с.
20. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень: моногр. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина. – К.: Кондор-Видавництво, 2012. – 376 с.
21. Сідельникова, Л. П. Податкова система : навч. посіб. / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. – К. : Ліра-К, 2013. – 604 с.
22. Слатвінська М.О., Дубовик О.Ю. Податкова система. Навч. посіб. – Одеса: Ротапринт, 2013. – 125 с.
23. Соколовська А.М. Основи теорії податків: Навч. посібник. – К.: 2010. – 326 с.
24. Страхові послуги: навч. посіб. / Д.І. Дема, О.М. Віленчук, І.В. Дем'янюк; за заг. ред. Д.І. Деми. - Житомир: ЖНАЕУ, 2010. – 482 с.
25. Фінанси для фінансистів: Підручник / О.А Шеремет, І.В. Дем'яненко; за ред. Говорушко Т.А. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 612 с.
26. Фінанси підприємств: Підручник / [А. М. Поддєрьогін та ін.] ; кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К. : КНЕУ, 2013. – 519 с.
27. Фінанси: курс для фінансистів. Навч. посіб./ За ред. В.І. Оспіщева. - К.: Знання, 2008. - 567 с.
28. Фінанси домогосподарств : навч. посіб. / за ред. Т. О. Кізими. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 228 с.
29. Фінанси: Підручник / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова.-2-ге вид. переробл. і доповн. – К.: Знання, 2012. – 687 с.
30. Фінансова система : навч. посіб. / Б. А. Карпінський. – К. : Ліра-К, 2015. – 280 с.
31. Щетинін .І. Гроші та кредит: Підручник / А.І. Щетинін - вид.4-те, пер. і доп. – К.: ЦУЛ, 2010. – 440 с.

Додаткову інформацію під час підготовки індивідуального завдання студент може знайти на офіційних сайтах державних органів центральної влади, галузевих міністерств або інших інформаційних порталах.

№	Власник порталу	Режим доступу
1.	Верховна Рада України	http://www.rada.gov.ua
2.	Кабінет Міністрів України	http://www.kmu.gov.ua
3.	Міністерство фінансів України	http://minfin.gov.ua
4.	Нацкомфінпослуг	http://www.dfp.gov.ua/844.html
5.	Офіційний сайт Національного банку України	www.nbu.gov.ua
6.	Державна казначейська служба України	http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index
7.	Державна митна служба України	www.customs.gov.ua
8.	Державна фіскальна служба України	http://sts.gov.ua/
9.	Рахункова палата	www.ac-rada.gov.ua
10.	Державна фінансова інспекція України	www.dkrs.gov.ua
11.	Сайт для бюджетних установ України	http://kazna.ucoz.ua/news/ministerstvo_finansiv_ukrajini_nakaz_23_08_2012/2012-09-27-194
12.	Група фіскального аналізу при Бюджетному комітеті Верховної Ради України	http://www.fao.kiev.ua
13.	Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського	http://www.nbu.gov.ua
14.	Національна парламентська бібліотека України	http://www.nplu.kiev.ua
15.	Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка	http://lib-gw.univ.kiev.ua

Додаток А

Таблиця А.1
Вихідні дані для виконання розрахункової частини контрольної роботи (до розділів 1-3)

Варіант	Розділ 1					Розділ 2					Розділ 3				
	V	P	N	I	M	T	n	I	R	P	L	H	G	I	
1	5,000,000	22,500,000	5	8%	5,000,000	20	5	8%	10%	6%	1	8%	3%	14%	
2	5,500,000	24,750,000	5	8%	5,500,000	20	6	8%	10%	6%	2	8%	3%	14%	
3	6,000,000	27,000,000	5	8%	6,000,000	20	7	8%	10%	6%	3	8%	3%	14%	
4	6,500,000	29,250,000	5	8%	6,500,000	20	8	8%	10%	6%	4	8%	3%	14%	
5	7,000,000	31,500,000	5	8%	7,000,000	20	9	8%	10%	6%	5	8%	3%	14%	
6	7,500,000	33,750,000	5	8%	7,500,000	20	10	8%	10%	6%	6	8%	3%	14%	
7	8,000,000	36,000,000	5	8%	8,000,000	20	11	8%	10%	6%	7	8%	3%	14%	
8	8,500,000	38,250,000	5	8%	8,500,000	20	12	8%	10%	6%	8	8%	3%	14%	
9	9,000,000	40,500,000	5	8%	9,000,000	20	13	8%	10%	6%	9	8%	3%	14%	
10	9,500,000	42,750,000	5	8%	9,500,000	20	14	8%	10%	6%	10	8%	3%	14%	
11	10,000,000	45,000,000	5	8%	10,000,000	20	15	8%	10%	6%	11	8%	3%	14%	
12	5,000,000	22,500,000	6	10%	5,000,000	20	16	10%	12%	8%	12	10%	4%	14%	
13	5,500,000	24,750,000	6	10%	5,500,000	20	17	10%	12%	8%	13	10%	4%	14%	
14	6,000,000	27,000,000	6	10%	6,000,000	20	18	10%	12%	8%	14	10%	4%	14%	
15	6,500,000	29,250,000	6	10%	6,500,000	20	5	10%	12%	8%	15	10%	4%	14%	
16	7,000,000	31,500,000	6	10%	7,000,000	20	6	10%	12%	8%	16	10%	4%	14%	
17	7,500,000	33,750,000	6	10%	7,500,000	20	7	10%	12%	8%	17	10%	4%	14%	
18	8,000,000	36,000,000	6	10%	8,000,000	20	8	10%	12%	8%	18	10%	4%	14%	
19	8,500,000	38,250,000	6	10%	8,500,000	20	9	10%	12%	8%	19	10%	4%	14%	
20	9,000,000	40,500,000	6	10%	9,000,000	20	10	10%	12%	8%	20	10%	4%	15%	

Продовження табл. А.1

Варіант	Розділ 1				Розділ 2				Розділ 3					
	V	P	N	I	M	T	N	I	R	P	L	H	G	I
21	9,500,000	42,750,000	6	10%	9,500,000	20	11	10%	12%	8%	21	10%	4%	15%
22	10,000,000	45,000,000	6	10%	10,000,000	20	12	10%	12%	8%	22	10%	4%	15%
23	5,000,000	22,500,000	4	12%	5,000,000	20	13	12%	14%	10%	23	12%	5%	15%
24	5,500,000	24,750,000	4	12%	5,500,000	20	14	12%	14%	10%	24	12%	5%	15%
25	6,000,000	27,000,000	4	12%	6,000,000	20	15	12%	14%	10%	25	12%	5%	15%
26	6,500,000	29,250,000	4	12%	6,500,000	20	16	13%	14%	10%	26	12%	5%	15%
27	7,000,000	31,500,000	4	12%	7,000,000	20	17	12%	14%	10%	27	12%	5%	15%
28	7,500,000	33,750,000	4	12%	7,500,000	20	18	12%	14%	10%	28	12%	5%	15%
29	8,000,000	36,000,000	4	12%	8,000,000	20	5	12%	14%	10%	29	12%	5%	15%
30	8,500,000	38,250,000	4	12%	8,500,000	20	6	12%	14%	10%	30	12%	5%	15%
31	9,000,000	40,500,000	4	12%	9,000,000	20	7	12%	14%	10%	31	12%	5%	15%
32	9,500,000	42,750,000	4	12%	9,500,000	20	8	12%	14%	10%	32	12%	5%	15%
33	10,000,000	45,000,000	4	12%	10,000,000	20	9	12%	14%	10%	33	12%	5%	15%
34	5,000,000	22,500,000	6	14%	5,000,000	20	10	10%	12%	8%	34	14%	6%	15%
35	5,500,000	24,750,000	6	14%	5,500,000	20	11	10%	12%	8%	35	14%	6%	15%
36	6,000,000	27,000,000	6	14%	6,000,000	20	12	10%	12%	8%	36	14%	6%	15%
37	6,500,000	29,250,000	6	14%	6,500,000	20	13	10%	12%	8%	37	14%	6%	15%
38	7,000,000	31,500,000	6	14%	7,000,000	20	14	10%	12%	8%	38	14%	6%	15%
39	7,500,000	33,750,000	6	12%	7,500,000	20	15	11%	12%	8%	39	14%	7%	15%
40	8,000,000	36,000,000	6	14%	8,000,000	20	16	10%	12%	8%	40	14%	6%	15%
41	8,500,000	38,250,000	6	14%	8,500,000	20	17	10%	12%	8%	41	14%	6%	15%
42	9,000,000	40,500,000	6	14%	9,000,000	20	18	10%	12%	8%	42	14%	6%	15%

Продовження табл. А.1

Варіант	Розділ 1				Розділ 2				Розділ 3					
	V	P	N	I	M	T	N	I	R	P	L	H	G	I
43	9,500,000	42,750,000	6	14%	9,500,000	20	5	10%	12%	8%	43	14%	6%	15%
44	10,000,000	45,000,000	6	14%	10,000,000	20	6	10%	12%	8%	44	15%	6%	16%
45	5,000,000	22,500,000	4	16%	5,000,000	20	7	10%	12%	8%	45	15%	5%	16%
46	5,500,000	24,750,000	4	16%	5,500,000	20	8	10%	12%	8%	46	15%	5%	16%
47	6,000,000	27,000,000	4	16%	6,000,000	20	9	10%	12%	8%	47	15%	5%	16%
48	6,500,000	29,250,000	4	16%	6,500,000	20	10	10%	12%	8%	48	15%	5%	16%
49	7,000,000	31,500,000	4	16%	7,000,000	20	11	10%	12%	8%	49	15%	5%	16%
50	7,500,000	33,750,000	4	16%	7,500,000	20	12	10%	12%	8%	50	15%	5%	16%
51	8,000,000	36,000,000	4	16%	8,000,000	20	13	10%	12%	8%	51	15%	5%	16%
52	8,500,000	38,250,000	4	16%	8,500,000	20	14	10%	12%	8%	52	15%	5%	16%
53	9,000,000	40,500,000	4	16%	9,000,000	20	15	10%	12%	8%	53	15%	5%	16%
54	9,500,000	41,750,000	4	16%	9,500,000	20	16	10%	12%	8%	54	15%	5%	16%
55	10,000,000	45,000,000	4	16%	10,000,000	20	17	10%	12%	8%	55	15%	5%	16%
56	5,000,000	22,500,000	5	18%	5,000,000	20	18	10%	12%	8%	56	15%	6%	16%
57	5,500,000	24,750,000	5	18%	5,500,000	20	5	10%	12%	8%	57	15%	6%	16%
58	6,000,000	27,000,000	5	18%	6,000,000	20	6	8%	10%	6%	58	15%	6%	16%
59	6,500,000	29,250,000	5	18%	6,500,000	20	7	8%	10%	6%	59	15%	6%	16%
60	7,000,000	31,500,000	5	18%	7,000,000	20	8	8%	10%	6%	60	15%	6%	16%

Таблиця А.2

**Вихідні дані для виконання розрахункової частини контрольної роботи
(до розділів 4-5)**

Варіант	Розділ 4				Розділ 5						
	V	I	N	M	A	B	C	E	P	D	T
1	95,000	20%	8	3	800,000	300,000	500,000	22%	16%	14%	25%
2	90,000	19%	8	3	850,000	350,000	550,000	23%	17%	15%	25%
3	85,000	18%	8	3	900,000	350,000	600,000	24%	17%	14%	25%
4	80,000	17%	8	3	850,000	400,000	620,000	21%	15%	13%	25%
5	75,000	16%	8	3	950,000	250,000	450,000	22%	15%	12%	25%
6	70,000	17%	8	3	840,000	340,000	550,000	20%	16%	14%	25%
7	65,000	18%	8	3	920,000	300,000	550,000	23%	17%	15%	25%
8	60,000	19%	8	3	750,000	250,000	400,000	21%	14%	12%	25%
9	55,000	20%	8	3	790,000	350,000	540,000	23%	16%	13%	25%
10	50,000	21%	8	3	810,000	420,000	650,000	24%	18%	15%	25%
11	95,000	22%	7	3	930,000	380,000	500,000	22%	16%	14%	25%
12	90,000	23%	7	3	950,000	300,000	550,000	23%	17%	15%	25%
13	85,000	24%	7	3	840,000	350,000	600,000	24%	17%	14%	25%
14	80,000	20%	7	3	780,000	290,000	450,000	21%	15%	13%	25%
15	75,000	19%	7	3	990,000	300,000	600,000	22%	15%	12%	25%
16	70,000	18%	7	3	800,000	300,000	500,000	20%	16%	14%	25%
17	65,000	17%	7	3	850,000	350,000	550,000	23%	17%	15%	25%
18	60,000	16%	7	3	900,000	350,000	600,000	21%	14%	12%	25%
19	55,000	17%	7	3	850,000	400,000	620,000	23%	16%	13%	25%
20	50,000	18%	7	3	950,000	250,000	450,000	24%	18%	15%	25%
21	95,000	19%	6	2	840,000	340,000	550,000	22%	16%	14%	25%
22	90,000	20%	6	2	920,000	300,000	550,000	23%	17%	15%	25%
23	85,000	21%	6	2	750,000	250,000	400,000	24%	17%	14%	25%
24	80,000	22%	6	2	790,000	350,000	540,000	21%	15%	13%	25%
25	75,000	23%	6	2	810,000	420,000	650,000	22%	15%	12%	25%
26	70,000	24%	6	2	930,000	380,000	500,000	20%	16%	14%	25%
27	65,000	20%	6	2	950,000	300,000	550,000	23%	17%	15%	25%
28	60,000	19%	6	2	840,000	350,000	600,000	21%	14%	12%	25%
29	55,000	18%	6	2	780,000	290,000	450,000	23%	16%	13%	25%
30	50,000	17%	6	2	990,000	300,000	600,000	24%	17%	15%	25%
31	95,000	16%	5	2	800,000	300,000	500,000	22%	16%	14%	25%
32	90,000	17%	5	2	850,000	350,000	550,000	23%	17%	15%	25%
33	85,000	18%	5	2	900,000	350,000	600,000	24%	17%	14%	25%
34	80,000	19%	5	2	850,000	400,000	620,000	21%	15%	13%	25%
35	75,000	20%	5	2	950,000	250,000	450,000	22%	15%	12%	25%

Продовження табл. А.2

36	70,000	21%	5	2	840,000	340,000	550,000	20%	16%	14%	25%
37	65,000	22%	5	2	920,000	300,000	550,000	23%	17%	15%	25%
38	60,000	23%	5	2	750,000	250,000	400,000	21%	14%	12%	25%
39	55,000	24%	5	2	790,000	350,000	540,000	23%	16%	13%	25%
40	50,000	20%	5	2	810,000	420,000	650,000	24%	18%	15%	25%
41	95,000	19%	6	2	930,000	380,000	500,000	22%	16%	14%	25%
42	90,000	18%	6	2	950,000	300,000	550,000	23%	17%	15%	25%
43	85,000	17%	6	2	840,000	350,000	600,000	24%	17%	14%	25%
44	80,000	16%	6	2	780,000	290,000	450,000	21%	15%	13%	25%
45	75,000	17%	6	2	990,000	300,000	600,000	22%	15%	12%	25%
46	70,000	18%	6	2	800,000	300,000	500,000	20%	16%	14%	25%
47	65,000	19%	6	2	850,000	350,000	550,000	23%	17%	15%	25%
48	60,000	20%	6	2	900,000	350,000	600,000	21%	14%	12%	25%
49	55,000	21%	6	2	850,000	400,000	620,000	23%	16%	13%	25%
50	50,000	22%	6	2	950,000	250,000	450,000	24%	18%	15%	25%
51	95,000	23%	7	3	840,000	340,000	550,000	22%	16%	14%	25%
52	90,000	24%	7	3	920,000	300,000	550,000	23%	17%	15%	25%
53	85,000	23%	7	3	750,000	250,000	400,000	24%	17%	14%	25%
54	80,000	22%	7	3	790,000	350,000	540,000	21%	15%	13%	25%
55	75,000	21%	7	3	810,000	420,000	650,000	22%	15%	12%	25%
56	70,000	20%	7	3	930,000	380,000	500,000	20%	16%	14%	25%
57	65,000	19%	7	3	950,000	300,000	550,000	23%	17%	15%	25%
58	60,000	18%	7	3	840,000	350,000	600,000	21%	14%	12%	25%
59	55,000	23%	7	3	780,000	290,000	450,000	23%	16%	13%	25%
60	50,000	24%	7	3	990,000	300,000	600,000	24%	18%	14%	25%

Приклади рішення практичних завдань індивідуальної роботи

1. Обчислення майбутньої і дійсної вартості одиничних грошових сум і грошових потоків

Вихідні дані для розрахунків:

$$V = 7,500,000 \text{ грн.}; \quad P = 33,750,000; \quad N = 6; \quad I = 14\%.$$

Задача 1.1.

Традиційно дійсна вартість грошей позначається PV , майбутня вартість FV . Величина відсотка позначається через i .

Майбутня вартість грошей через n періодів часу обчислюється за формулою:

$$FV = PV \cdot (1 + i)^n, \quad (1)$$

де PV - поточна (чи наведена) вартість; i - оголошена річна ставка; n - кількість років.

У практиці виплати відсотків нерідко обумовлюються величиною річного відсотка і частотою виплати. У цьому випадку розрахунок ведеться за формулою (1) по підінтервалах і по ставці, яка дорівнює пропорційній частці вихідної річної ставки за формулою:

$$FV = PV \cdot \left(1 + \frac{i}{m}\right)^{n \cdot m}, \quad (2)$$

де m - кількість нарахувань відсотків у році.

Умова задачі:

Визначити майбутнє значення суми грошей V через N років при прибутковості вкладення I відсотків. Задачу вирішити в двох варіантах: при а) річному і б) піврічному нарахуванні відсотків.

Рішення:

а) $FV = V \cdot (1 + I)^N = 7,500,000 \cdot (1 + 0.14)^6 = 7,500,000 \cdot 2.1950 = 16,462,294$ грн.

б) $FV = V \cdot \left(1 + \frac{I}{2}\right)^{2N} = 7,500,000 \cdot (1 + 0.07)^{12} = 7,500,000 \cdot 2.2522 = 16,891,437$ грн.

Коефіцієнти нарощення визначаються за допомогою фінансових таблиць.

На підставі отриманих результатів робимо висновок, що, чим частіше нараховуються відсотки, тим більше підсумкова накопичена сума.

Задача 1.2.

Розрахункова формула для визначення сучасного значення грошей (наслідок формули (1)) має вид:

$$PV = \frac{FV}{(1+i)^n}, \quad (3)$$

де i - коефіцієнт дисконтування (величина відсотка).

Якщо виплата дивідендів чи одержання відсотків не річна, а має якусь іншу періодичність, то сучасне значення грошей можна визначити за допомогою наступної формули:

$$PV = \frac{FV}{\left(1 + \frac{i}{m}\right)^{n \cdot m}}. \quad (4)$$

Прогнозована величина грошових надходжень через n періодів (FV) з позиції поточного моменту буде менше, і дорівнює PV . Це означає також, що для інвестора сума PV у даний момент часу і сума FV через n періодів однакові по своїй цінності.

Умова задачі:

Визначити сучасне значення суми грошей V , що з'явиться через N років при прибутковості вкладення I відсотків. Задачу вирішити в двох варіантах: при а) річному і б) піврічному нарахуванні відсотків.

Рішення:

$$\text{а) } PV = \frac{V}{(1+I)^N} = \frac{7,500,000}{(1+0.14)^6} = 7,500,000 \cdot 0.4556 = 3,417,000 \text{ грн.}$$

$$\text{б) } PV = \frac{V}{\left(1 + \frac{I}{2}\right)^{2N}} = \frac{7,500,000}{(1+0.07)^{12}} = 7,500,000 \cdot 0.4471 = 3,353,250 \text{ грн.}$$

Задача може бути вирішена за допомогою калькулятора чи фінансових таблиць.

Задача 1.3.

Аннуїтетом називається серія однакових платежів, зроблена у фіксовані інтервали часу за визначену кількість періодів.

Майбутня вартість аннуїтету визначається як сума майбутніх вартостей усіх виплат, і складає:

$$FV = CF \sum_{k=1}^n (1+i)^{n-k}, \quad (5)$$

де CF- платіж у серії виплат.

Умова задачі:

Задано аннуїтет, що складається з V одиниць місцевої валюти тривалістю N років. Визначити майбутнє значення цього аннуїтету при річній ставці прибутковості I відсотків.

Рішення:

$$FV = V \sum_{k=1}^N (1+I)^{N-k} = 7,500,000 \cdot 8.5355 = 64,016,250 \text{ грн.}$$

Задача 1.4.

Дійсна вартість аннуїтету визначається як сума дійсних вартостей усіх виплат чи надходжень грошей.

Загальна формула для оцінки поточної вартості аннуїтету виводиться з формули (5) і має вид:

$$PV = CF \sum_{k=1}^n \frac{1}{(1+i)^k}. \quad (6)$$

Умова задачі:

Задано аннуїтет, що складається з V одиниць місцевої валюти тривалістю N років. Визначити сучасне значення цього аннуїтету при річній ставці прибутковості I відсотків.

Рішення:

$$PV = V \sum_{k=1}^N \frac{1}{(1+I)^k} = 7,500,000 \cdot 3.8887 = 29,165,250 \text{ грн.}$$

Задача 1.5.

Умова задачі:

Який із наведених нижче варіантів вкладення суми грошей P більш вигідний:

- 1) вкладення у виробництво, що обіцяє забезпечити віддачу у виді аннуїтету, що складається з V одиниць місцевої валюти тривалістю N років;

2) депозитний внесок цієї ж суми в банк на N років?

Ставка відсотка по депозиту і ставка прибутковості інвестування грошового потоку в умовах першого варіанта однакова і складає I відсотків.

Рішення:

1) Вихідні дані підставляємо у формулу (5):

$$FV = V \sum_{k=1}^N (1+I)^{N-k} = 7,500,000 \cdot 8.5355 = 64,016,250 \text{ грн.}$$

2) Знаходимо майбутню вартість грошей за формулою (1):

$$FV = V \cdot (1+I)^N = 33,750,000 \cdot (1+0.14)^6 = 33,750,000 \cdot 2.1950 = 74,081,250 \text{ грн.}$$

Відповідно до отриманих результатів робимо висновок, що вкладання суми 33,750,000 у банківський депозит на 6 років під 14% річних більш вигідно, ніж інвестування цієї ж суми у виробництво, яке генерує аннуїтет 7,500,000 і становить до кінця 6-го року 64,016,250 грн. Це можна пояснити тим, що сума, покладена на депозит, відразу починає «працювати», на відміну від вкладення у виробництво, де перший дохід в розмірі 7,500,000 з'являється і починає приносити грошовий дохід лише по закінченні року.

2. Оцінка поточної вартості облігацій

Вихідні дані для розрахунків:

$$M = 7,500,000 \text{ грн}; \quad T = 20; \quad n = 15; \quad I = 10\%; \quad R = 12\%; \quad P = 8\%.$$

Очікуваний грошовий потік по облігаціях складається з виплат по відсотках облігації та виплат основної суми позики (номіналу облігації). Вартість облігації визначається як дійсна вартість очікуваного грошового потоку.

Зробимо наступні позначення:

V_B - оцінка (вартість) облігації, q - купонна ставка (фіксована процентна ставка, з розрахунку якої виплачується купонний дохід за рік); INT - купонний дохід (виплати по відсотках); M - номінальна вартість облігації; K_d - поточна курсова ставка; N - кількість років, що залишилося до погашення облігації.

$$INT = M \cdot q. \tag{7}$$

Вартість облігації може бути визначена за формулою:

$$V_B = \sum_{i=1}^N \frac{INT}{(1+K_d)^i} + \frac{M}{(1+K_d)^N}. \tag{8}$$

Задача 2.1.

Умова задачі

n років тому підприємство випустило I -відсоткову купонну облигацію номінальною вартістю M грн. терміном на T років. В даний час відсоткова ставка на ринку позичкового капіталу збільшилася і складає R відсотків. Визначити вартість облигації в поточному році. Задачу вирішити в двох варіантах: при а) річній і б) піврічній виплаті відсотків по облигації.

Рішення:

а) Для початку знайдемо за формулою (7) купонний дохід:

$$INT = M \cdot I = 7,500,000 \cdot 0.1 = 750,000 \text{ грн.}$$

До моменту погашення облигації залишається $20-15=5$ років. Використовуючи формулу (8), визначаємо вартість облигації в поточному році. Підставивши у формулу вихідні дані, одержуємо:

$$V_B = \sum_{i=1}^N \frac{INT}{(1+R)^i} + \frac{M}{(1+R)^N} = \sum_{i=1}^5 \frac{750,000}{(1+0.12)^i} + \frac{7,500,000}{(1+0.12)^5} = 750,000 \cdot 3.6048 + 7,500,000 \cdot 0.5647 = 6,959,100 \text{ грн.}$$

б) При піврічній виплаті відсотків вартість облигацій буде наступною:

$$V_B = \sum_{i=1}^{2N} \frac{INT/2}{(1+R/2)^i} + \frac{M}{(1+R/2)^{2N}} = \sum_{i=1}^{10} \frac{750,000/2}{(1+0.06)^i} + \frac{7,500,000}{(1+0.06)^{10}} = 375,000 \cdot 7.3601 + 7,500,000 \cdot 0.5584 = 6,948,038 \text{ грн.}$$

Отримані результати свідчать про те, що із збільшенням відсоткової ставки на 2%, у порівнянні з попереднім періодом (15 років тому), вартість облигації зменшилася (знизилася до 6,959,100 у випадку а) і до 6,948,038 у випадку б)). Отже, якщо поточна відсоткова ставка вище, ніж купонна ставка, ціна облигації стає нижче за номінальну. У цьому випадку говорять, що облигація продається з дисконтом.

Задача 2.2

Умова задачі

n років тому підприємство випустило I -відсоткову купонну облигацію номінальною вартістю M грн. терміном на T років. В даний час відсоткова ставка на ринку позичкового капіталу зменшилася і складає R відсотків. Визначити ва-

ртість облігації в поточному році. Задачу вирішити в двох варіантах: при а) річній і б) піврічній виплаті відсотків по облігації.

Рішення:

а) Визначаємо вартість облігації в поточному році:

$$V_B = \sum_{i=1}^N \frac{INT}{(1+P)^i} + \frac{M}{(1+P)^N} = \sum_{i=1}^5 \frac{750,000}{(1+0.08)^i} + \frac{7,500,000}{(1+0.08)^5} = 750,000 \cdot 3.9927 + 7,500,000 \cdot 0.6806 = 8,099,025 \text{ грн.}$$

б) При піврічній виплаті відсотків вартість облігацій буде наступною:

$$V_B = \sum_{i=1}^{2N} \frac{INT/2}{(1+P/2)^i} + \frac{M}{(1+P/2)^{2N}} = \sum_{i=1}^{10} \frac{750,000/2}{(1+0.04)^i} + \frac{7,500,000}{(1+0.04)^{10}} = 375,000 \cdot 8.1109 + 7,500,000 \cdot 0.6756 = 8,108,588 \text{ грн.}$$

3. Оцінка ринкової вартості акцій

Вихідні дані для розрахунків:

L=0,52 грн.; H=8%; G=4%; I=15%.

Задача 3.1.

Відповідно до прийнятих норм випуску звичайних акцій сума дивідендів по акціях залежить від результатів діяльності підприємства у відповідному періоді часу, як правило протягом року. Проте, оцінка вартості звичайних акцій припускає деякий потік дивідендів, що при оцінці вартості грають таку ж роль, як процентні платежі при оцінці облігації. Оцінка вартості звичайної акції здійснюється по формулі:

$$V_S = \sum_{t=1}^{\infty} \frac{D_t}{(1+r_S)^t}, \quad (9)$$

де D_t - величина дивіденду, виплачуваного в t-ом році; r_S - прибутковість звичайних акцій, що використовується як показник дисконту для приведення дивідендних виплат до дійсного моменту часу.

Уся послідовність дивідендів розбивається на дві групи:

- дивіденди, які прогноуються на визначений період часу (3-5 років);
- нескінченна послідовність дивідендів, що залишилися, що замінюються т.зв. «термінальним значенням», (T).

Нехай N - кількість років у доступному для огляду обрії, тоді з урахуванням вартості грошей у часі одержимо:

$$V_s = \frac{D_1}{(1+r)} + \frac{D_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{D_N}{(1+r)^N} + \frac{T}{(1+r)^N} \quad (10)$$

Для другої групи дивідендів робиться допущення у відношенні темпу росту g .

Якщо $g = 0$, то

$$T = \frac{D_N}{r} \quad (11)$$

Якщо $g > 0$, то використовується формула Гордона:

$$T = \frac{D'_1}{r-g} = \frac{D_N \cdot (1+g)}{r-g} \quad (12)$$

У цих формулах як дивіденд використовується перша після припинення доступного для огляду обрію величина планованого до виплати дивіденду. Наприклад, якщо останній з індивідуально планованих дивідендів складає 10 грн., а темп росту дивідендів очікується на рівні 2%, то у формулу Гордона варто підставити 10.2 грн.

Умова задачі

Останній виплачений дивіденд по звичайній акції дорівнює L грн. Очікується, що він буде зростати протягом наступних трьох років з темпом H відсотків; потім темп приросту стабілізується на величині G відсотків. Яка ціна акції, якщо ринкова норма прибутку I відсотків.

Рішення:

Розрахуємо дивіденди, виплачувані в найближчі три роки:

$$D_1 = 0,52 \cdot 1,08 = 0,562 \text{ грн.}; \quad D_2 = 0,562 \cdot 1,08 = 0,607 \text{ грн.}; \quad D_3 = 0,607 \cdot 1,08 = 0,655 \text{ грн.}$$

Величина дивіденду, планованого наприкінці четвертого року, складе:

$$D_4 = 0,655 \cdot 1,04 = 0,681 \text{ грн.}$$

Знайдемо термінальне значення по формулі Гордона (12):

$$T = \frac{D'_1}{r-g} = \frac{0,681}{0,15-0,04} = 6,193 \text{ грн.}$$

За допомогою формули (10) знайдемо оцінку звичайної акції підприємства:

$$V_s = \frac{0,562}{1+0,15} + \frac{0,607}{(1+0,15)^2} + \frac{0,655}{(1+0,15)^3} + \frac{6,193}{(1+0,15)^3} = 5,45 \text{ грн.}$$

4. Складання графіка обслуговування боргу для різних схем надання комерційного кредиту

Вихідні дані для розрахунків:

$$V = 19,000,000 \text{ грн}; \quad I = 14\%; \quad N = 5; \quad M=2.$$

Задача 4.1. Банк надає підприємству кредит у розмірі V грн. під I річних відсотків терміном на N років на умовах погашення боргу рівними порціями наприкінці кожного року. Скласти графік обслуговування боргу для двох варіантів:

- 1) банк не надає відстрочку виплати основної частини боргу;
- 2) банк надає відстрочку виплати основної частини боргу на M років (*відсотки за кредит необхідно виплачувати щорічно*).

Рішення:

- 1) Графік обслуговування боргу без надання відстрочки.

Рік	Початковий баланс боргу	Річна виплата	Виплата основної частини боргу	Відсотковий платіж	Кінцевий баланс боргу
1	19,000,000	6,460,000	3,800,000	2,660,000	15,200,000
2	15,200,000	5,928,000	3,800,000	2,128,000	11,400,000
3	11,400,000	5,396,000	3,800,000	1,596,000	7,600,000
4	7,600,000	4,864,000	3,800,000	1,064,000	3,800,000
5	3,800,000	4,332,000	3,800,000	532,000	-

Оскільки кредит виданий на умовах погашення боргу рівними порціями наприкінці кожного року, то суму кредиту поділяємо на кількість років: $19,000,000/5=3,800,000$. Це значення заносимо в стовпчик «Виплата основної частини боргу». Потім нараховуємо 14% на початковий баланс боргу в першому році ($19,000,000 \times 14\% = 2,660,000$), заносимо це значення в стовпчик «Відсотковий платіж» за перший рік. Складаємо значення цього осередку (2,660,000) і значення осередку «виплата основної частини боргу» у цьому ж році (3,800,000), одержимо значення 6,460,000, яке заносимо в графу стовпчика «Річна виплата» у першому році. Потім з початкового балансу боргу за перший рік (19,000,000) віднімаємо виплату основної частини боргу за перший рік (3,800,000). Отримане значення записуємо в осередок стовпчика «Кінцевий баланс боргу» на перший

рік. В осередок стовпчика «Початковий баланс боргу» на другий рік записуємо кінцевий баланс боргу за перший рік. Далі процедура обчислення аналогічна першому року.

2) Банк надає відстрочку виплати основної частини боргу на 2 роки (відсотки за кредит необхідно виплачувати щорічно). Це значить, що в колонку «Виплата основної частини боргу» треба поставити нулі напроти перших двох років. В колонках «Відсотковий платіж» напроти перших двох років будуть стояти однакові значення: $19,000,000 \times 14\% = 2,660,000$. Кінцевий і початковий баланси боргу в перші два роки також будуть однакові (19,000,000). Далі суму кредиту 19,000,000 поділяємо на три (кількість років, що залишилася) і записуємо це значення в стовпчик «Виплата основної частини боргу» ($19,000,000/3=6,333,333.3$). Далі процедура розрахунку аналогічна попередньої.

Рік	Початковий баланс боргу	Річна виплата	Виплата основної частини боргу	Відсотковий платіж	Кінцевий баланс боргу
1	19,000,000	2,660,000	-	2,660,000	19,000,000
2	19,000,000	2,660,000	-	2,660,000	19,000,000
3	19,000,000	8,993,333	6,333,333	2,660,000	12,666,667
4	12,666,667	8,106,667	6,333,333	1,773,333	6,333,333
5	6,333,333	7,220,000	6,333,333	886,667	-

Задача 4.2. Банк надає фізичній особі іпотечний кредит у розмірі V грн. під I річних відсотків терміном на N років. Скласти графік обслуговування боргу.

Рішення:

Повернення за умовами кредиту здійснюється рівними частинами, у які входять виплата основної частини боргу і виплата відсотків.

Величина річного платежу РМТ визначається з використанням принципу «вартості грошей у часі».

$$PMT = P \left/ \sum_{k=1}^n \frac{1}{(1+i)^k} \right. = 19,000,000 \left/ \sum_{k=1}^5 \frac{1}{(1+0.14)^k} \right. = 5,534,387 \text{ грн.}$$

Рік	Початковий баланс боргу	Річна виплата	Виплата основної частини боргу	Відсотковий платіж	Кінцевий баланс боргу
1	19,000,000	5,534,387	2,874,387	2,660,000	16,125,613
2	16,125,613	5,534,387	3,276,802	2,257,586	12,848,811
3	12,848,811	5,534,387	3,735,554	1,798,934	9,113,257
4	9,113,257	5,534,387	4,258,531	1,275,856	4,854,726
5	4,854,726	5,534,387	4,854,726	679,662	-

Зразок оформлення індивідуальної роботи

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧУВАННЯ ТА
ТОРГІВЛІ**

Кафедра фінансів, аналізу та страхування

_____ (дата реєстрації)

**ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА
з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит»**

Дата подання на кафедру

Результат перевірки: _____

Підпис викладача _____

Виконав:
Студент _____
(прізвище, ініціали)

групи _____

Перевірив:

_____ (прізвище, ініціали викладача)

№ теоретичного питання _____

Навчально-методичне видання

Ставерська Тетяна Олександрівна
Шевчук Ірина Львівна

ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Методичні вказівки та індивідуальні завдання
для підготовки бакалаврів за спеціальностями
051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг»,
292 «Міжнародні економічні відносини»

Технічний редактор Т. А. Ставерська

Підписано до друку 30.06.17. Формат 84x108/16.
Ум. друк. арк. – 2,0. Наклад 100 пр. Зам. № 06.

Друк Видавництво МОНОГРАФ
ФОП Іванченко І. С.

пр. Тракторобудівників, 89-а/62, м.Харків, 61135.
Тел.: +38 (050/093) 40-243-50.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників та розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК №4388 від 15.08.2012 р.

www.monograf.com.ua